

Czesław Lachur

Składnia a homonimia : z badań nad semantyką składniową

Acta Polono-Ruthenica 7, 89-97

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Czesław Lachur
Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej
Uniwersytet Opolski

Składnia a homonimia. Z badań nad semantyką składniową

Homonimia, jak wiadomo, polega na wyrażaniu różnych znaczeń za pomocą identycznej formy językowej. Wprawdzie w tradycji językoznawczej istnieje przekonanie, że z homonimią mamy do czynienia na rozmaitych poziomach analizy, to jednak wyraźnie preferuje się badania dotyczące zjawiska homonimii leksykalnej. Znacznie mniej uwagi przywiązuje się do jednostek większych niż wyraz. Za homonimy składniowe uważane są najczęściej struktury typu *zdrada przyjaciela*, interpretowane jako fakt, że zdradził przyjaciel bądź zdradzono przyjaciela.

Materiał językowy dowodzi, iż zjawisko homonimii może pojawić się w obrębie konstrukcji z pewnymi wyrażeniami przyimkowymi realizującymi określone znaczenia. Jednocześnie weryfikacja tych jednostek jako homonimów może być dokonywana nie tylko na podstawie kontekstu w języku wyjściowym, lecz również poprzez ich porównanie z odpowiednikami w innym języku.

Przedmiotem poniższej analizy są konstrukcje z grupą *od + dop.*, które w polszczyźnie są wykładnikami kilku różnych orientacji temporalnych. W swoich obserwacjach składniowych takie konkretne znaczenia określam mianem orientacji, odnosząc je głównie do sfery lokalizacji przestrzennej i czasowej. W wyodrębnionym w ostatnim dziesięcioleciu z ogólnego nurtu gramatyki funkcjonalnej jej pragmatycznym skrzydle nazywanym gramatyką funkcjonalno-komunikatywną orientacje te określane są mianem sytuacji typowych („типовые ситуации”). Podstawy tej gramatyki wyłożyła w swej pracy *Теория функционально-коммуникативного синтаксиса. Фрагмент прикладной (педагогической) модели языка* Maja W. Wsiewołodowa (1975). Pojęcie sytuacji typowej jest zasadniczym pojęciem tego nurtu badań, przy czym za sytuację typową uważa się pewne typowe zdarzenie, stałą relację zachodzącą między przedmiotami lub zjawiskami obiektywnej rze-

czywistości pozajęzykowej. W przywołanej wyżej monografii zależności te są zatem pojmowane bardziej uniwersalistycznie, określają nie tylko relacje przestrzenno-czasowe, lecz wszelkie zależności między zjawiskami. Inaczej mówiąc, sytuacje typowe (czyli orientacje) to swego rodzaju uniwersalia językowe. Prawdopodobnie większość orientacji jest w różnych językach identyczna. Jednakże sposoby ich realizacji w tych językach mimo wspólnej podstawy semantycznej mogą być różne. Spróbujmy to przedstawić na konkretnym materiale dwóch języków: polskiego i rosyjskiego.

Jak powiedziano wcześniej, przedmiotem obserwacji w tym artykule są konstrukcje temporalne z przyimkiem *od*. W polszczyźnie mogą one realizować kilka podstawowych orientacji.

1. Najczęstszą orientację stanowi wskazanie na początkowy moment czynności: *Sklepy są czynne od jedenastej (z gazet). Rano idąc do pracy mijalem długie kolejki starców i kobiet, sterczące przed sklepami od nocy* (T. Hołuj). – *Od samego poniedziałku pracuje pani ciężko na opinię prześladowanej niewinności* (W. Mach). *Od wiosny nic o duchu nie słyszeliśmy – stwierdził Ciszewski* (J. Gerhard). *Dał także papiery dla Hryncewicza, który nie zjawil się tutaj od pierwszych śniegów* (J. Putrament). Z przykładów wynika, że konstrukcje są wykładnikiem orientacji ‘od kiedy’. Charakterystyczną cechą tej orientacji jest to, że czynność, której początkowy moment wyznacza wymieniony w grupie imiennej lokalizator, trwa w momencie mówienia (w tzw. czasie mówiącego, tj. w swego rodzaju „teraz” mówiącego) bądź w momencie, o którym jest mowa. Konstrukcje te wskazują jednocześnie na całkowite wypełnienie przez czynność czasu między dwoma punktami: lokalizatorem i wspomnianym momentem mówienia. W języku rosyjskim dosyć regularnie odpowiadają im grupy *c + dop.*: *магазины работают с одиннадцати; очереди, стоящие перед магазинами с ночи; с самого понедельника работаем* itd.

2. Następną orientację stanowią wykładniki znaczenia ‘jak długo’: *Od paru dni męczył ją osobliwy niepokój, jakiego już raz doznała w życiu* (B. Prus). *Deszczyk padal od tygodnia* (J. Putrament). [...] *od półtora miesiąca żaden wyrok śmierci nie został wydany* (H. Sienkiewicz). [...] *od lat drukujemy książki germanistów i slawistów („Panorama”)*. Konstrukcje tego typu oznaczają czas w całości zajęty przez czynność, są zatem wykładnikami znaczenia miary trwania. W grupie imiennej odnotowujemy wyłącznie nazwy jednostek czasu (lub ich wielokrotności) w wyrażeniach typu *od godziny (od dwóch, kilku godzin), od trzech (paru,*

kilkunastu dni, ale nie: *od dnia*, *od jednego dnia*), *od tygodnia* (*od czterech tygodni*), *od miesiąca* (*od miesięcy*), *od roku* (*od trzech lat*, *od lat*) itd. W roli jednostki czasu spotykamy ponadto wyraz *pokolenie*: *Ale dlatego, że Polacy noszą w sobie od pokoleń podświadomą tęsknotę za wsią* (S. Fleszarowa-Muskat). *Pozostało mu coś z tej od trzech pokoleń kulturowanej kolejarzkiej solidności i szacunku dla pracy* („Razem”). Por. też: *Ku tej grobli i mostowi zdążyły z jednej i z drugiej strony stawu ze wszech stron uboczne polne drogi, w piaskach żłobione od wieka* (S. Żeromski) vs. – *Znacie się z Lechem od wieków* (J. Putrament). W języku rosyjskim podobną orientację realizują konstrukcje z bezprzymiłowym biernikiem: *несколько дней ее мучила тревога, дождик шел неделю*, a także struktury typu *уже несколько дней как ее мучила тревога, уже неделя как шел дождик*.

Niejako na pograniczu orientacji ‘od kiedy’ i ‘jak długo’ pozostają przykłady, w których lokalizatorami są związane z początkiem pewnych wydarzeń lub czynności nazwy miejscowości lub wyrażenia o semantyce przestrzennej: *Więcej – poczucie jakiejś duchowej wygody, przytulności. Więcej niż od lat dwunastu. Chyba od Powitaniec* (J. Putrament). W tym wypadku realizowana jest orientacja ‘jak długo’ przekazywana w pierwszej kolejności przez grupę *od lat dwunastu*; wyrażenie *od Powitaniec* jest jedynie uzupełnieniem tej informacji. Natomiast przykłady typu *Pius XII jest od Stalingradu ostrożny* (J. Gerhard) mogą mieć dwojaką interpretację: są wykładnikami orientacji ‘od kiedy’ (od bitwy stalingradzkiej, od czasów bitwy pod Stalingradem) lub wykładnikami orientacji ‘jak długo’ (od kilku, kilkunastu miesięcy, lat, to jest od bitwy pod Stalingradem). Niejednokrotnie takich informacji interpretacyjnych doszukujemy się w dalszym kontekście. Por. ponadto: *Odkrywała te zamiary od Passajes, Malagi i Barcelony począwszy, od lat je przewidując* (W. Mach). *Dojeżdżaliśmy do Awissy, już od kilkunastu kilometrów pejzaż się zmienił* (J. Putrament). – *Od granicy czeskiej wciąż ładujesz do samochodu jakieś opakowania* (S. Fleszarowa-Muskat).

3. Odrębną orientację stanowi taki porządek czasowy, który można sprowadzić do formuły ‘kiedy + korelacja czynności z planem przyszłości’. Porównajmy przykłady: *Od rana bezlitosna, bezpardonowa walka toczyła się o budynki, które zamykały dostęp do Reichstagu* (J. Gerhard), gdzie realizowana jest semantyka następstwa czasowej w połączeniu ze znaczeniem trwania czynności w momencie mówienia, tj. orientacja prezentowana wyżej. W identycznym na pozór przykładzie realizowana jest jednak zupełnie inna orientacja: *Dzień wstał od rana lipcowym upalem*

(B. Żukowska), tj. wstał (w sensie: rozpoczął się) rano upałem, który trwa do teraz. Konstrukcja komunikuje o tym, iż czynność rozpoczęła się w którymś z momentów wymienionego odcinka czasu (w jego granicach), lecz rezultaty tej czynności w postaci innej czynności bądź stanu rozprzestrzeniają się na przyszłość. Por. ponadto: *Nazajutrz dzień wstał od samego rana upalny* (J. Przymanowski). *Od rana bralam Marcję z ciemnej kuchni do mego pokoju* (Z. Nałkowska). *Od pierwszej minuty Adam zachwycił się był Różą* (M. Kuncewiczowa). *Dlatego też od stycznia br. wszystkie spółdzielnie wiejskie i ich związki zobowiązane zostały do wystawiania rolnikom imiennych dowodów dostawy produktów rolniczych (z gazet)*. *Od pierwszych wieków n. e. zaczyna się upowszechniać obrządek grzebalny („Polityka”)*. *Przyjął Jundzilla ogrodnik Liebicha, zatrudniony od roku założenia* (T. Mikulski). O odrębności danej orientacji w porównaniu z omówioną wcześniej orientacją ‘kiedy’ świadczy także możliwość jej przetransponowania w konstrukcje z grupą *w + msc.* (lub z innymi, lokalizującymi moment rozpoczęcia czynności w granicach określonego odcinka czasu) typu *w poniedziałek*, np.: *Od poniedziałku odłożyłem wszystko* (J. Parandowski) vs. *w poniedziałek odłożyłem wszystko* (i ten stan „odłożenia” trwa do teraz). *Od połowy października zaczęły się słoty* (J. Brzechwa) vs. *w połowie października* (które trwają nadal, do momentu mówienia). *„Listy z podróży” „Gazeta Codzienna” zaczęła drukować od 6 września* (T. Mikulski) vs. *zaczęła drukować 6 września* (i drukuje do dziś dnia).

Orientacja ta w języku rosyjskim jest przekazywana przez konstrukcje z grupą *c + dop.*: *C той минуты он Дефоржа полюбил и не думал уж его пробовать* (A. Пушкин). *C конца августа в воздухе начинало холодеть* (K. Ушинский). *C петрова дня, то есть с 12 июля, как зарядили дожди да на целый месяц* (И. Васильев). *Эти женщины овдовели с войны („Новый мир”)*. *В том году теплынь на Енге наступила с мая* (Л. Леонов). W przytoczonych przykładach – podobnie jak w ich polskich korelatkach – mimo iż czynność rozpoczyna się w granicach lokalizatora, jej rezultat jest współzależny z planem przyszłości. A zatem (w ostatnim przykładzie) ‘ciepła pogoda zaczęła się w maju i trwa do chwili obecnej’.

4. Porządek czasowy podobny w pewnym stopniu do orientacji ‘kiedy + korelacja z planem przyszłości’ realizują przykłady typu: – *Mości panowie, od północks ruszamy* (H. Sienkiewicz). *Od kwietnia wezmę dymisję. Dość mam służby* (W. Reymont). *Być może sytuacja ulegnie zmianie, gdy od 1 października br. wzrosną czynsze mieszkań kwaterun-*

kowych („Panorama”). *Od pierwszego obejmują posadę* (T. Hołuj). Wskazują one na początek biegu czasu lokowanego w przyszłości. W języku rosyjskim tę orientację realizują środki tzw. czasu prostego (czynność ma miejsce w granicach lokalizatora): *в апреле я уйду в отставку, первого октября возрастет квартирная плата*, ale także struktury typu: *с апреля я уйду в отставку, с первого октября возрастет квартирная плата*.

5. Kolejną orientację tworzą wykładniki znaczenia ‘kiedy’: *Od dwóch dni szalony ruch odwrotów ustał* (R. Bratny), tj. dwa dni temu, przed dwoma dniami. *Od kilku dni wpadł na zupełnie nowy pomysł* (W. Perzyński). *Anatol już od godziny przywarł nosem do szyby* (z gazet). *Najniższy gmach, jaki wybudowano tu od dziesięciu lat, okazał się najefektowniejszym* („Przekrój”). – *Nie wiemy nic, zamieszkali od trzech dni – usłyszała gorący szept* (R. Bratny). *W dzielnicy wiadomo było chrześcijanom, że Linus pieczę nad domem swym powierzył od dwóch dni niejakiemu Gajusowi* (H. Sienkiewicz). W przykładach tych realizowane jest znaczenie ‘skalarność w ramach uprzedniości czasowej + trwanie stanu zapoczątkowanego przez czynność w momencie mówienia’. A zatem *od dwóch dni ruch odwrotów ustał* znaczy ‘ustał przed dwoma dniami, dwa dni temu i od tego momentu jest cisza, spokój’. W konstrukcjach realizujących daną orientację w grupie *od* + dop. odnotowujemy głównie nazwy jednostek czasu (i ich wielokrotności), a także wyrażenia typu *od (pewnego, jakiegoś, długiego itp.) czasu* oraz przysłówki *dawno (niedawno)*: *Ma być też przedyskutowana sprawa zamrożonych od pewnego czasu rokowań rybołówczych* (z gazet), tj. jakiś czas temu. *Północ wybiła od dawna* (J. I. Kraszewski), tj. dawno (temu). [...] *jedno z arystokratycznych wyrażen, których nauczył się od niedawna* (z gazet). Przykłady typu *Życie potoczyło się normalnym, od lat ustalonym trybem* (J. Parfiniewicz) należałoby interpretować w sposób następujący: ‘trybem ustalonym przed laty’ oraz ‘ustalonym przez lata, w ciągu (minionych) lat’. Wykładnikami tej orientacji w języku rosyjskim są grupy typu *час (тому) назад*: *Папа поднялся час назад*. (O konstrukcjach tego rodzaju por. Lachur 1996).

6. Następną orientację stanowi wskazanie na czas czynności w połączeniu z wykładnikiem kwantyfikacji, tj. znaczenie odcinka czasu, w którego trakcie czynność, zjawisko, zdarzenie dokonuje się określoną ilością razy, a także po raz pierwszy (lub któryś z kolei). Realizowana jest zatem semantyka ‘w ciągu jakiego czasu’, tj. znaczenie miary wykonania: *Po raz pierwszy od kilku dni wyciągnął się na leżance, a nie na ziemi*

(A. Przytkowski). *Było to pierwsze ludzkie łóżko od czterech lat, z prawdziwą pościelą* (T. Hołuj). *Spadł cichy deszcz; pierwszy deszcz od paru tygodni, jesienny, cierpliwy, monotony* (K. Kordas). *Agencja Reutera zwraca uwagę, że jest to druga wizyta kanclerza RFN od czasu ostatniej wojny* (z gazet). *Roześmiała się serdecznie, po raz pierwszy od chwili, gdy się spotkali* (A. Kaska). *Powiedziała mu to, uśmiechając się po raz pierwszy, od kiedy usiedli przy stole* (S. Fleszarowa-Muskat). Konstrukcje będące wykładnikami danej relacji wskazują niekiedy na rezultat czynności: – *Od roku nie przeczytałem żadnej książki – dodał* (R. Bratny). *Od przyjazdu w te strony schudł jeszcze bardziej* (J. Gerhard). *Od kwietniowej rewolucji zagospodarowano w Portugalii ponad 100 tysięcy hektarów nieużytków* (z gazet). Orientację tę w języku rosyjskim realizują następujące środki językowe: *Przyjechałem tu po raz pierwszy od roku dziewięćdziesiątego – Я приехал сюда первый раз с девяностого года; Przyjechałem tu po raz pierwszy od dwóch lat – Я приехал сюда первый раз за два года.*

Znaczenie miary wykonania dla konstrukcji z grupą *od + dop.* nie zostało odnotowane w pracach ogólnych dotyczących okoliczników czasu. Znaczenie to jest charakterystyczne dla konstrukcji z wymienioną grupą zwłaszcza w pozycji przy liczebniku porządkowym: *Po raz pierwszy od kilku dni nie padał deszcz* (Z. Kosidowski). *Był to pierwszy dzień od paru tygodni, kiedy Florczak od rana do nocy nie miał w ustach wódki* (z gazet). Jednostkowym przykładem reprezentowana jest pozycja przy liczebniku głównym: *Ras Tafari urodził się w 1891 roku, jako potomek dynastii salomońskiej, która od przeszło 2000 lat posadziła na tronie Etiopii ponad 200 cesarzy* (z gazet). (Szerzej o konstrukcjach z daną grupą realizujących semantykę miary wykonania patrz Lachur 1985).

6. Warta zasygnalizowania jest specyfika orientacji typu *od piątku za tydzień*, która oznacza, iż początkowy punkt mierzenia czasu zdarzenia mającego mieć miejsce w przyszłości sytuowany jest również w przyszłości: *wracam za tydzień – wracam od piątku za tydzień*. Zob. przykłady: *Wracam tam od poniedziałku za tydzień* (J. Tey). – *Dlatego nie wiem, co będzie od dziś za rok* (B. Prus). *Właśnie, mam wolne śniadanie od jutra za tydzień... niech pan przyjdzie* (J. Iwaszkiewicz). *I powiedział: – Od jutra za tydzień o której?* (J. Iwaszkiewicz). Konstrukcje tego typu są obce językowi rosyjskiemu, a orientacja przekazana może być wyłącznie peryfrastycznie, por.: *возвращаюсь после пятницы через неделю (через неделю, начиная с пятницы), не знаю, что будет через год*

(начиная) с сегодняшнего дня. Mimo iż w swoich materiałach tego nie odnotowałem, potencjalnie możliwymi (i poprawnymi) w polszczyźnie są konstrukcje typu *od (najbliższego) czwartku za miesiąc, od grudnia za rok*, a także *od dziś (od jutra, od wczoraj, od przedwczoraj) za miesiąc* itd.

7. Ostatnią wreszcie orientację, którą udało się wyodrębnić z posiadanego materiału językowego, realizuje grupa o charakterze frazeologicznym typu *datować się od ubiegłego roku* używana w znaczeniu 'istnieć od określonego czasu, momentu; rozpoczynać się od danej daty; pochodzić z danego okresu': *Współpraca polsko-indyjska w tym zakresie datuje się od 1962 roku* (z gazet). *A datowało się to od dłuższego czasu* (Z. Huszcza). *Ich datujące się od szeregu lat współdziałanie nabrało jeszcze większego rozmachu z chwilą podpisania przez obie organizacje porozumienia* (z gazet). *Leczenie cukrzycy, datujące się od roku 1922, polega na wprowadzeniu do krwi hormonu – właśnie insuliny* (z gazet). W języku rosyjskim orientacja ta wyrażana jest różnymi środkami, por.: *сотрудничество Польши и Индии началось в 1962 году; это продолжалось уже давно*; a także: *те традиции дати́ją się od ubiegłego wieku – эти традиции восходят к прошлому веку; zmiana datuje się od zeszłego tygodnia – перемена наступила на прошлой неделе* itd.

Mimo wyodrębnienia w polszczyźnie takiej ilości homonimicznych, jak należy sądzić, orientacji temporalnych realizowanych przez konstrukcje z grupą *od + dop.*, tylko dwie pierwsze spośród nich powodują istotne trudności interpretacyjne. Jest to zapewne spowodowane tym, iż zarówno orientacja 'od kiedy', jak też duratywna orientacja 'jak długo' zawiera element deiktyczności, tj. odniesienie trwania czynności do momentu mówienia lub momentu, o którym jest mowa, co skutkuje brakiem rozróżnienia wymienionych orientacji we wcześniejszych opracowaniach dotyczących polskich określników czasu.

W polskiej literaturze językoznawczej konstrukcje z grupą *od + dop.* oznaczające czas w całości wypełniony czynnością (znaczenie 'jak długo': *mieszkam tu od miesiąca*) nie były wyróżniane. Z reguły były one identyfikowane z analogicznymi pod względem formy konstrukcjami realizującymi semantykę momentu początkowego czynności (znaczenie 'od kiedy': *mieszkam tu od marca*). Antoni Krasnowolski daną konstrukcję charakteryzuje w sposób następujący: „Na pytanie *odkąd?* (od jakiego czasu? jak dawno?) używają się przysłówki *odkąd, od dawna* itp. lub 2 przyp. z przyimkami – *od, z*; np. *od powicia, od tygodnia, od roku, z*

młodości, z początku, często od czasu (czego)”. Stwierdzenie to znajduje następującą egzemplifikację: *Na gościńcu i drogach od samego rana panuje ruch niezwykły* (Mick.). – *Sędzia od samego rana pisał* (Mick.). – *Od tej chwili życie jego było ciężką walką* (Korzen.). – *Południe minęło już od kilku godzin* (B. Prus). – *Skrzetuskiego nie widziałem od czasu naszego wesela* (Sienk.) (Krasnowolski 1909: 67).

Zenon Klemensiewicz z kolei tak określa daną konstrukcję: „Jako szczegółowe odcienie okolicznika czasu można wskazać następujące: a) okolicznik oznacza moment początkowy podstawy związku, np.: *Od rana chodzę po mieście. – Od miesiąca czekam na wiadomość*” (Klemensiewicz 1957: 51). Jak widać, stwierdzenie to zostało zilustrowane przykładami będącymi wykładnikami zarówno znaczenia ‘od kiedy’, jak też znaczenia ‘jak długo’. Wskazanie na odrębność obu konstrukcji zawiera dopiero *Słownik języka polskiego PAN*. O tym, że nie są to konstrukcje tożsame, świadczą ponadto różne ich ekwiwalenty rosyjskie, co zostało zasygnalizowane wyżej.

Pierwsza z wymienionych orientacji (w tym wypadku stosujemy terminologię za: Всеволодова 1975) realizuje bowiem semantykę tzw. czasu prostego (powtórzmy: czynność, zdarzenie ma miejsce w granicach, „wewnątrz” określonego odcinka czasu będącego lokalizatorem): *od dwóch godzin (siedział beczynnje)*, tj. dwie godziny, przez dwie godziny, w ciągu dwóch godzin (siedział beczynnje). Druga natomiast orientacja przekazuje znaczenie tzw. czasu relatywnego (czynność jest zrelatywizowana względem lokalizatora, ma miejsce poza jego granicami, w tym wypadku po upływie określonego odcinka czasu): *od godziny dwunastej (siedział beczynnje)*, tj. po godzinie dwunastej (do momentu mówienia).

Formalne podobieństwo konstrukcji z grupą *od* + dop. realizujących obydwie orientacje nie jest zatem wystarczającą podstawą do traktowania ich jako wykładników jednej tylko orientacji. Ich rozróżnienia można dokonać dopiero po przeprowadzeniu bardziej szczegółowej analizy semantycznej.

Niewątpliwie interesującą sprawą jest zbadanie mechanizmów językowych, które powodują, iż konstrukcje z tą samą grupą *od* + dop. w określonych warunkach stają się homonimiczne. Z uwagi na ograniczoną objętość artykułu kwestię tę możemy jedynie zasygnalizować, próbując powrócić do niej przy innej okazji.

Obserwacje powyższe upoważniają do kilku uogólnień.

1. Języki różnią się między sobą nie tylko gramatyką i leksyką, lecz także zestawem znaczeń, które za pomocą gramatyki i leksyki każdego języka mogą lub nie mogą być wyrażone.

2. Taka specyfika przestrzeni semantycznej każdego języka generuje językowy obraz świata użytkowników danego języka, a zatem językowy obraz świata jest zdeterminowany narodowo.

3. Jak się wydaje, większość orientacji temporalnych (i innych) obiektywnej rzeczywistości pozajęzykowej jest identyczna w różnych językach, jednakże środki językowe będące ich wykładnikami mogą sytuować się w różnych segmentach funkcjonalno-semantycznej kategorii temporalności.

4. Wyodrębnione wyżej orientacje czasowe, których wykładnikami są konstrukcje z grupą *od + dop.*, stanowią w polszczyźnie orientacje homonimiczne.

5. Konfrontację konstrukcji składniowych z innym językiem należy w tej sytuacji traktować jako jeden ze sposobów weryfikacji semantyki tych konstrukcji w języku wyjściowym.

Literatura

- Всеволодова М. В. (2000) *Теория функционально-коммуникативного синтаксиса. Фрагмент прикладной (педагогической) модели языка. Учебник*, Изд-во Московского ун-та, s. 121–123.
- Lachur Cz. (1996) *Składnia a stylistyka. O stylistycznej nacechowości niektórych przyimkowych konstrukcji temporalnych polszczyzny (na tle języka rosyjskiego)*, „Acta Universitatis Wratislaviensis nr 1839. Slavica Wratislaviensia 94”, s. 47–55.
- Cz. Lachur (1985) *Relacje semantyczno-syntaktyczne temporalnych konstrukcji składniowych w języku rosyjskim i polskim (czas relatywny)*, Opole.
- Krasnowolski A. (1909) *Systematyczna składnia języka polskiego*, Warszawa.
- Klemensiewicz Z. (1957) *Zarys składni polskiej*, Warszawa.
- Słownik języka polskiego PAN* (1958–1969), pod red. W. Doroszewskiego, t. 1–11, Warszawa.
- Всеволодова М. В. (1975) *Способы выражения временных отношений в современном русском языке*, Изд-во Моск. ун-та.